

AVRUPA KONSEYİ BAKANLAR KOMİTESİ

BAKANLAR KOMİTESİNİN ÜYE DEVLETLERE AİLE ARABULUCULUĞU HAKKINDA VERDİĞİ

TAVSİYE KARAR No. R (98) 1

*(21 Ocak 1988'de yapılan 616. Bakan Yardımcıları
toplantısında Bakanlar Komitesi tarafından kabul
edilmiştir.)*

1. Avrupa Konseyi Tüzüğü Madde 15.b hükümleri kapsamında Bakanlar Komitesi,
2. Özellikle ayrılık veya boşanma sebebiyle aile içi uyuşmazlıkların sayısındaki artışın farkında olarak ve ihtilafların aileler için olumsuz sonuçlarını ve devletler için yüksek toplumsal ve ekonomik maliyetini belirterek;
3. Çocuğun yüksek yararı ve refahının korunması gereksinimini uluslararası belgelerde belirtilen şekilde ve özellikle ayrılık ve boşanma sonrası velayet ve erişimle ilgili sorunların dikkate alınması suretiyle göz önünde bulundurarak;
4. Uyuşmazlıkların karşılıklı anlaşmaya dayalı bir şekilde çözülmesine yönelik yolların geliştirilmesi ve tüm aile fertlerinin çıkarına olacak şekilde ihtilafın azaltılması gerekliliğini göz önüne alarak;
5. Aile içi uyuşmazlıkların belirgin özelliklerini tanıyarak:
 - Aile içi uyuşmazlıklarda birbirine bağlı ve sürekliliği olan ilişkileri olan kişilerin söz konusu olduğu;
 - Aile içi uyuşmazlıkların zorlayıcı duygular bağlamında ortaya çıkıp bu duyguları artırması;
 - Ayrılık ve boşanmanın ailenin tüm fertlerini ve özellikle çocukları etkilediği;
6. Çocuk Haklarının Kullanılmasına ilişkin Avrupa Sözleşmesine ve özellikle bu Sözleşmenin çocukları etkileyen uyuşmazlıkların çözülmesinde arabuluculuk veya diğer süreçlerin temini konusunu ele alan 13. Maddesine atıfta bulunarak;
7. Arabuluculuk ve deneyimlerinin bu alanda pek çok ülkede kullanımına ilişkin çalışma sonuçlarını göz önünde bulundurarak, söz konusu çalışmanın sonuçları aile arabuluculuğunun aşağıdaki konularda potansiyeli olduğunu göstermektedir:
 - Aile fertleri arasında iletişimin iyileştirilmesi ;
 - Uyuşmazlık içindeki taraflar arasındaki ihtilafın azaltılması;
 - Dostane çözümlerin ortaya konması;
 - Ebeveynler ve çocuklar arasında kişisel ilişkilerin devamlılığının sağlanması;
 - Ayrılık ve boşanmanın taraflar ve devletler için toplumsal ve ekonomik maliyetlerinin azaltılması;
 - İhtilafı çözmek için gerekli olan sürenin azaltılması;

8. Aile ilişkilerinin artan uluslararası boyutunun ve bu olguyla ilişkili özel sorunların altını çizerek;
9. Bir dizi ülkenin aile arabuluculuğu uygulamasını başlatmayı göz önünde tuttuğunun farkında olarak;
10. Üçüncü, tarafsız ve yansız bir taraf olan arabulucunun anlaşmazlığa sebep olan konular hakkında tarafların müzakere etmesine ve ortak anlaşmaya varmasına yardımcı olduğu bir süreç olan aile arabuluculuğundan daha çok faydalanma gereksinimi konusunda kani olmuş şekilde,
11. Üye Devletlerin hükümetlerine aşağıdaki tavsiyelerde bulunur:
 - i. Aile arabuluculuğunun tanıtılması veya desteklenmesi ve gerekli olduğunda mevcut aile arabuluculuğunun güçlendirilmesi;
 - ii. Aile içi uyuşmazlıkların çözümünde uygun bir araç olarak aile arabuluculuğunun kullanımı ve desteklenmesine yönelik aşağıdaki ilkelerin uygulanması amacıyla gerekli görülen tüm tedbirlerin alınması ve güçlendirilmesi.

Aile arabuluculuğu ilkeleri

I. Arabuluculuk kapsamı

- a. Aile arabuluculuğu ister kan ister evlilik bağı olsun aynı ailenin tüm fertleri arasında ve iç hukuka göre aile ilişkisi içinde olan veya bulunmuş olan kişiler arasında uygulanabilir.
- b. Bununla birlikte, ülkeler aile arabuluculuğunun kapsamında olan özel konuları veya durumları belirleme özgürlüğüne sahiptir.

II. Arabuluculuğun düzenlenmesi

- a. Prensip olarak arabuluculuk zorunlu olmamalıdır.
- b. Devletler uygun gördükleri şekilde arabuluculuğu düzenleme ve kamu veya özel sektör aracılığıyla hizmet olarak sunma konusunda özgürdür.
- c. Arabuluculuğun nasıl düzenlendiği ve sunulduğundan bağımsız olarak, devletler aşağıdakilerin mevcudiyetini sağlamaya yönelik uygun mekanizmaların olduğundan emin olmalıdır:
 - Arabulucuların seçimi, eğitimi ve yeterlik almalarına ilişkin prosedürler;
 - Arabulucuların erişeceği ve sürdüreceği standartlar.

III. Arabuluculuk süreci

Devletler arabuluculuk sürecinin aşağıdaki ilkeler doğrultusunda gerçekleştirilmesine yönelik uygun mekanizmaların bulunmasını sağlamalıdır:

- i. Arabulucu taraflar arasında tarafsız davranır;
- ii. Arabulucu, arabuluculuk sürecinin sonucuna ilişkin yansız davranır;
- iii. Arabulucu tarafların görüşüne saygı duyar ve tarafların müzakere konuları açısından eşitliğini korur;
- iv. Arabulucu taraflara çözüm dayatmaz;
- v. Aile arabuluculuğunun gerçekleştiği koşullar mahremiyeti temin etmelidir;
- vi. Arabuluculukta yapılan görüşmeler gizlidir ve tarafların mutabık olması veya iç hukukun izin verdiği durumlar dışında daha sonra kullanılamaz;
- vii. Arabulucu uygun olan durumlarda tarafları evlilik danışmanlığından veya evlilikle veya aile ile ilgili sorunlarını çözmeye yönelik diğer danışmanlıklardan faydalanabilecekleri konusunda bilgilendirmelidir;
- viii. Arabulucu çocukların refahı ve yüksek yararına ayrıca özen göstermeli, ebeveynleri çocukların gereksinimlerine odaklanma konusunda teşvik etmeli ve ebeveynlere çocuklarının refahıyla ilgili temel sorumluluklarını ve çocukları bilgilendirme ve onlara danışma gereksinimini hatırlatmalıdır;
- ix. Arabulucu geçmişte şiddet olayının yaşanıp yaşanmadığı veya gelecekte taraflar arasında böyle bir durumun yaşanma ihtimali ve bu tür bir durumun müzakere konuları üstündeki etkisi konusuna özellikle dikkat etmeli ve bu tür durumlarda arabuluculuk sürecinin uygun olup olmadığını mülhaza etmelidir;
- x. Arabulucu hukuki bilgi verebilir ancak hukuki tavsiye vermemelidir. Arabulucu, tarafları uygun olan durumlarda bir avukata veya konuyla ilgili uzmana danışma olanağı konusunda bilgilendirmelidir.

IV. Arabuluculuk ile varılan anlaşmalar

Devletler arabuluculuk ile varılan anlaşmaların yargı makamı veya tarafların talep etmesi halinde diğer yetkili makamlar tarafından onaylanmasını kolaylaştırmalı ve iç hukuka göre bu tür onaylanan anlaşmaların uygulanmasına yönelik mekanizmaları tesis etmelidir.

V. Yargı makamı veya diğer yetkili makamlar nezdinde arabuluculuk ve kovuşturma arasındaki ilişki

- a. Devletler arabuluculuğun özerk yapısını tanımalı ve arabuluculuğun kovuşturmadan önce, kovuşturma sırasında ve sonrasında gerçekleşebileceğini kabul etmelidir.
- b. Devletler aşağıdakileri gerçekleştirmeye yönelik mekanizmalar kurmalıdır:
 - i. Arabuluculuğun gerçekleşebilmesi için kanuni kovuşturmaya ara verilmesini mümkün kılmak;
 - ii. Böyle bir durumda yargı makamının veya diğer yetkili makamın taraflar veya çocuklarını ya da mallarını korumak amacıyla acil karar verme yetkisini elinde bulundurmasını sağlamak;
 - iii. Adli makamı veya diğer yetkili makamı tarafların arabuluculuk süreciyle devam edip etmediği ve tarafların anlaşmaya varıp varmadığı konusunda bilgilendirmek.

VI. Arabuluculuğun desteklenmesi ve arabuluculuğa erişim

- a. Devletler, özellikle karşılıklı anlaşmaya dayalı yöntemle uyuşmazlıkların çözümünün daha iyi anlaşılması için halka sunacağı bilgilendirme programlarıyla aile arabuluculuğunun geliştirilmesini desteklemelidir.
- b. Devletler münferit durumlarda aile için uyuşmazlıkların çözümünde alternatif bir süreç olarak arabuluculuk konusunda ilgili bilgilerin temin edilmesine yönelik yöntemlerin seçiminde özgürdür (örneğin, tarafların arabulucuyla görüşmesini zorunlu kılarak) ve bu şekilde tarafların anlaşmazlığa konu olan hususların arabuluculuk yöntemiyle çözümünün mümkün ve uygun olup olmadığını mülhaza etmelerini mümkün kılar.
- c. Ayrıca devletler karşılıklı anlaşmaya dayalı olarak aile içi uyuşmazlıkların çözülmesine yönelik bu yöntemin geliştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla uluslararası arabuluculuk da dahil olmak üzere aile arabuluculuğuna erişime izin vermeye yönelik gerekli tedbirleri almaya çabalamalıdır.

VII. Diğer uyuşmazlıkları çözme araçları

Devletler bu Tavsiye Karar içinde yer alan arabuluculukla ilgili ilkelerin diğer uyuşmazlık çözme yöntemleri için de uygulanması hususunu inceleyebilir.

VIII. Uluslararası konular

- a. Devletler uygun olduğunda özellikle çocuklarla ilgili konularda ve ebeveynler farklı ülkelerde yaşıyorsa ya da yaşamayı planlıyorsa velayet ve erişimle ilgili olarak uluslararası unsuru bulunan durumlarda ilgili arabuluculuğun kullanımına yönelik mekanizmaların kurulmasını göz önünde bulundurmalıdır.
- b. Uluslararası arabuluculuk, ebeveynlerin velayet ve erişimle ilgili konuları düzenlenmelerini veya yeniden düzenlemelerini mümkün kılmak amacıyla veya bu konularla ilgili verilen kararları müteakip ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözülmesi amacıyla uygun bir süreç olarak ele alınmalıdır. Bununla birlikte, çocuğun uygunsuz bir şekilde alınması veya alıkonulması durumunda, çocuğun biran önce geri getirilmesini geciktirecekse uluslararası arabuluculuk kullanılmamalıdır.
- c. Yukarıda özetlenen tüm ilkeler uluslararası arabuluculuk için uygulanabilir.
- d. Devletler mümkün olduğunca uluslararası arabuluculuğun kullanımını kolaylaştırmak amacıyla aile arabuluculuğuyla ilgili mevcut hizmetler arasında işbirliğini desteklemeye çalışmalıdır.
- e. Uluslararası arabuluculuğun özel yapısını dikkate alarak uluslararası arabuluculardan konuyla ilgili özel eğitim almaları istenmelidir.